

TJÄNSTESTÄLLE/HANDLÄGGARE
Näringspolitiska enheten
Sven Nyberg/CA

DATUM
2007-05-24
ERT DATUM
2007-01-26

DIARIENUMMER
20070050
ER REFERENS
N2007/1050/E

Näringsdepartementet
Energienheten

103 33 Stockholm

LOs yttrande över Oljekommissionens rapport "På väg mot ett oljefritt Sverige"

Allmänt

LO ser Oljekommissionens arbete som en viktig politisk vägledning för det fortsatta arbetet kring klimatpolitik och minskat beroende av fossila bränslen. Även om förslagen i flera fall är förhållandevis konkreta krävs i allmänhet fortsatt prövning och utredning innan definitiva beslut kan fattas. Inte minst tidtabellen för en del av förslagen kan visa sig nödvändig att se över. Avsaknaden av konsekvensbedömningar bidrar också till att det endast är möjligt att göra preliminära ställningstaganden kring flera av förslagen.

Kommissionens arbete är inriktat mot minskad förbrukning av fossila bränslen, framförallt olja. När beslut ska fattas om förändringar i bränsleförsörjningen är det dock nödvändigt att göra detta inom ramen för en energipolitisk helhetssyn. Oljeersättning kommer i framtiden i flera fall att handla om övergång till eldrift i olika former. LO menar därför att förslagen måste samordnas med insatser som säkrar den framtida elförsörjningen såväl från befintliga som nya aktörer på marknaden. Detta förutsätter i sin tur ett stärkt samhällligt inflytande över elmarknaden och en mer aktiv ägarstyrning från statens sida gentemot Vattenfall, inte minst vad gäller investeringspolitiken.

Noteras bör också att kommitténs perspektiv är nationellt. Insatser för att göra begränsningar i användningen av olja i Sverige kan behöva vägas mot internationella samverkansprojekt eller överenskommelser. Åtgärder bör som princip alltid genomföras där effekten av insatta medel är störst.

Överordnade strategier

Kommittén anvisar fem överordnade strategier för minskad oljeanvändning.

1. Genomgripande energieffektivisering av hela samhället

LO delar uppfattningen att arbetet för effektivare energianvändning som idag bedrivs inom exempelvis energiintensiv industri och boendesektorn behöver breddas till samtliga samhällssektorer. LO har i sitt nyligen antagna energipolitiska program förordat en samlad nationell strategi för effektiviseringsarbetet och ser därför positivt på förslaget om inrättandet av någon form av centrum för detta arbete.

Kommissionen förordar en sammantagen effektivisering av den svenska energianvändningen med 20 procent till 2020 vilket även ligger i linje med EUs handlingsplan för effektivare energianvändning för hela unionen. LO kan ansluta sig till denna ambition, men anser samtidigt att förutsättningarna för att nå en sådan effektivisering på ett fördelningspolitiskt acceptabelt sätt måste prövas nogsamt. Hittills har effektiviseringar tenderat att ätas upp av ökad förbrukning till följd av fortgående befolkningsökning och ändrade konsumtionsmönster. Ett säkrare beslutsunderlag kommer att behövas med bedömningar av fördelnings- och välfärdseffekter men även näringspolitisk utveckling. LO anser också att möjligheten att gå över till el från mindre effektiva energiformer bör ses som ett centralt inslag i en samlad strategi för effektivare användning inom flera sektorer.

2. Historisk satsning på skogs- och åkerbränslen

LO delar uppfattningen att de areella näringarnas bidrag till försörjningen av förnybara bränslen behöver öka och instämmer allmänt i åtgärder för ökad skoglig tillväxt. Värdefull kunskap har också tagits fram om framtida potentialer för biobränslen, inte minst via kommissionens arbete. Att staten ska medverka i forsknings- och utvecklingsarbete i dessa frågor är givet. En mer samlad analys och strategi är dock nödvändig för att tillse att den offentliga styrningen medverkar till en samhällsekonomiskt riktig användning av biomassan. Subventioner av biobränslen får inte leda till att man eldar upp industriell råvara. Den biomassa som blir tillgänglig för energiändamål bör riktas mot användningsområden med högt energiutbyte – i praktiken kraftvärmesektorn så långt det motiveras av värmeunderlaget.

3. El för en hållbar energiförsörjning

Med Sveriges industristruktur är en hög elanvändning ofrånkomlig och det är bra att kommissionen understryker att dessa behov ska tillgodoses. LO vill här påminna om att fortsatt industriell utvecklingen förutsätter ökad förädling av produktionen, vilket medför ytterligare förstärkning av dessa behov.

Kommissionen berör inte prisbildningen för el men utgår från att Sverige utgör en del av en sammanhållen europeisk elmarknad. LO vill betona att det ligger i Europas intresse att länderna säkrar en hög självförsörjning för el och inte förlitar sig på att importera sig ur bristsituationer. LO anser det nödvändigt att prisbildningen på den nordiska elmarknaden grundas på nordisk produktionskostnad och inte främst europeiska fossilbränslepriser samt den ytterligare ökning som kommer av utsläppshandelns genomslag på koldioxidfri elkraft.

Som nämnts inledningsvis har kommissionen inte berört elproduktionen närmare. Vid en sammantagen bedömning av klimathot, befolkningstillväxt, välfärdskrav, potential för biomassa och teknisk potential för annan förnybar el anser LO det vara fel att i dagsläget utesluta kommande behov av investering i ny kärnkraft, oavsett den uppgradering som är möjlig vid befintliga anläggningar.

LO ser i övrigt positivt på kommissionens förslag vad gäller förnybar el och effektivare användning, med beaktande av att subventioner inte får leda till samhällsekonomiskt felaktig användning av energiresurser. Minskad eluppvärmning i fastigheter via bättre nyttjande av värmen är motiverad, även om absolut förbud för direktverkande el ej bör införas. Krav på samhällsekonomisk lönsamhet bör generellt ställas på investeringar i förbättrat klimatskal och liknande åtgärder som görs i energibesparande syfte.

4. Energigasernas roll

LO delar i huvudsak kommissionens restriktiva syn på naturgasanvändningen och menar att den – förutom vissa utvecklingsmöjligheter inom den redan etablerade användningen i sydvästra Sverige – främst bör komma ifråga för att ersätta andra fossila bränslen i industriell användning. På motsvarande sätt bör ökad användning även kunna ske av naturgas som industriell insatsvara.

5. Styrmedel på EU-nivå

LO delar kommissionens principiella syn kring behovet av att strama upp utsläppshandeln och successivt införa en ökad grad av auktionering i EU-systemet. Det är också angeläget att systemet vid fördelning av utsläppsrätter premierar energieffektiva anläggningar via utveckling av sektorsvisa system för riktmärken och liknande instrument.

Bostads- och lokalsektorn

LO ansluter sig i princip till förslagen om riktade åtgärder för att stimulera ökad andel lågenergihus i nybyggnationen samt skärpta energikrav i byggreglerna, men menar samtidigt att konsekvensbedömningar

behöver göras vad gäller kostnader och boendesociala effekter. Spannet mellan tekniskt möjliga och samhällsekonomiskt lönsamma åtgärder är relativt stort inom byggsektorn, även när lägre driftskostnader till följd av energisparande beaktas. LO vill särskilt peka på att produktionsmetoderna i ökad grad kan inriktas mot skolor och torrt byggande av såväl miljö- som hälsoskäl.

De sannolikt viktigaste insatserna gäller befintlig bebyggelse och inte minst de omfattande renoveringsbehov som finns inom miljonprogramområdena. Kommissionen resonerar här riktigt enligt LOs uppfattning med betoning på systemtänkande. Tilläggas bör att de åtgärder som tas fram bör syfta till helhetslösningar som inkluderar social förnyelse av områdena. LO instämmer även i förslaget om en motsvarighet till industrins PFE-projekt riktat mot fastighetsägare och syftande till att engagera fastighetsskötare och driftspersonal i effektiviseringsarbetet.

Vägtransportsektorn

Kommissionens mål om en minskning av vägtrafikens användning av fossila bränslen med 40-50 procent är vällovligt men sannolikt mycket svårt att uppnå till 2020 även med breda ansatser inom såväl fordons- och bränsleteknik som transportorganisation. LO ansluter sig annars allmänt till vad kommittén anför om effektivare fordonspark. Enligt LOs uppfattning talar mycket för att hybridlösningar och eldrift bör bli en väsentligt tyngre del i den framtida transportstrategin än vad som hittills diskuterats.

När det gäller godstrafiken vill LO instämma i och understryka att betoningen bör ligga på teknik- och organisationsutveckling inklusive "intelligent" logistik.

Mer tveksamt är kommissionens förslag om produktionsmål för skogs- och åkerbaserade biodrivmedel, i synnerhet om detta utgår från exempelvis dagens etanolproduktion. En förutsättning för större satsningar inom detta område bör vara att teknikutveckling gjort den skilda generationens biodrivmedel kommersiellt tillgängliga. LO anser dessutom - till skillnad från kommittén - att EUs nuvarande tull på importerad etanol bör avvecklas med hänsyn till dess oftast betydligt högre energiutbyte.

I övrigt delar LO kommitténs syn att det är en statlig uppgift att medverka till forsknings-, utvecklings- och demonstrationsprojekt inom dessa områden förutsatt att det avser lösningar med hög energieffektivitet och ekonomisk bärkraft. Frågan om styrmedel i form av bl a drivmedelscertifikat bör prövas i särskild ordning utifrån krav på kon-

kurrensneutral och samhällsekonomiskt riktig användning av energiråvaran.

LO instämmer också i den angivna inriktningen mot stärkt kollektivtrafik. Staten har ett särskilt ansvar för att tillsammans med sektorns aktörer stödja pilotprojekt som siktar mot en ny generation kollektivtrafik. Även satsning på nya snabbtågslinjer är motiverad, men kraven på samhällsekonomisk bedömning av stora infrastrukturprojekt behöver vidareutvecklas.

Industrisektorn

Kommitténs förslag för industrisektorn är få och relativt allmänt hållna. LO konstaterar att Programmet för energieffektivisering inom energiintensiv industri nyligen redovisat att verksamheten varit framgångsrik under de två första åren. Denna typ av verksamhet bör initieras inom andra näringsområden – såväl industri- som tjänsteproduktion, även om utformning och stimulansåtgärder naturligen måste anpassas till respektive områdes förutsättningar. LO ser även positivt på ett utvecklat samarbete med högskolan i dessa frågor och vill även peka på möjligheten att engagera den omstrukturerade institutssektorn i arbetet.

LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE

Wanja Lundby-Wedin

Sven Nyberg